

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opraviščno
administracijo in ekspedicijo na
Starem trgu št. 16.

SLOVENEČ

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Kranjsko veliko posestvo

Zanimivo bi bilo čitati, ko bi se hotel kdo potruditi, da bi izračunal, koliko davka plačuje vseh 117 kranjskih velikih posestnikov, in ker volijo deset poslancev v deželni zbor, koliko goldinarjev davka (zadostuje pri velikih posestnikih za enega poslanca, in nasprotno koliko tisočev davka je potreba pri kmečkih volilcih za jednega poslanca? Gotovo bi se tu pokazale take številke, da bi človek kar ostrmel nad sestavo sedanjega volilnega reda. Isto tako zanimivo bi bilo, ko bi kak zgodovinar zamogel razjasniti ono s temo zagrnjeno dobo naše zgodovine, ko so frankovski vladarji podjarmili naše kraje, da bi se zvedelo, na kakov način so si tačas in pozneje prilastili inorodni vitezi toliko obširna posestva na naši zemlji. Fevdalizem je propadel, mi Slovenci pa čutimo še njegovo težo. Dolenjci in Gorenjci znali bi o tem marsikaj povedati. Dolenjci ga čutijo v socialnem, ves slovenski narod pa v političnem oziru. Ker mogočni velikoposestniki so našemu narodu sovražni stranki najglavnejša podpora. Da nemški gospodje, katerim je zaničevanje našega naroda, ki jim je toliko časa tlako delal in pokorno služil, že prirojeno, ne morejo z lahka z njim v prijateljske razmere stopiti in ponižati se k njemu, ker jim prejšnje vzvišeno stališče bolj ugaja, to je naravno; pa ravno tako težka reč in tako velikansko zatajevanje bi ne bilo, ko bi s svojega vzvišenega Olimpa hoteli stopiti med dobri in poblebni narod, med katerim živijo, in spojitii svoje koristi z njegovimi, kakor se

to godi pri narodih, kjer sta narod in plemstvo enega rodu.

Dočim ko je na Nemškem in Frantskem fevdalizem politično obnemogel, in si samo še socialno neko vzvišeno stališče ohranil, katero se opira pa večidel le na premoženje, skuša pri nas s pomočjo ugodne mu in nam neugodne politične sisteme, s pomočjo inorodne liberalne meščanske stranke, ktera mu je v njegovi domovini uničila ves politični vpliv, ohraniti tudi politično prevlado in gospodstvo. Moč nemškega plemstva na naših tleh, kteremu se je pridružila še kopica domačih obogatelih poturic, ni ravno tako velika, in da se smé brez bojev veseliti svoje trdne pozicije, zahvaliti se ima le naši slabosti in neodločni popustljivosti. Če pregledamo zapisnik kranjskih velikih posestnikov, videli bomo takoj, da ta vrsta ni ravno tako strašna, da bi se predreti ne dala. V prvo našli bomo mnogo imen, kojih imenjake štejem med našince; v drugo jih je več, ki so več ali manj nevtralni, in bi jih ravno ne bilo tako težko pridobiti; in tretje vidimo jih mnogo, ki jih ni; to je, niso vpisani v listino, akoravno bi po velikosti svojih posestev morali v zapisnik sprejeti biti. Na te tri točke oziraje se in nanje opiraje svoje delovanje, bi narodni stranki ne bilo ravno tako težko zmagati v velikem posestvu, kakor si nekteri domišljujejo. Se ve, da je za letos že prepozno; a poskusilo bi se lahko, samo da spoznamo počez nekoliko svojo moč v tem volilnem razredu. Ko bi se pa po teh volitvah precej delati začelo, in to delo podpiramo z žrtvami, nadaljevalo skozi celih

šest let, potem ne razvidimo, zakaj bi ne bilo mogoče zmagati vsaj pri prihodnjih volitvah. Prepričani smo sicer, da si naš narod in veliko posestvo v naši deželi ne moreta večno nasprotna biti, in ne dvomimo, da se bo zmagala obrnila na stran naroda, ter da se bo plemstvo moralo češ ali nečeš spojitii s narodom v eno telo, vendar nas to prepričanje ne more odvezati dela, kajti vsak naravni proces se dá po prikladnih sredstvih požuriti, dočim ko se zanemarjen zavleče in dolgoletno onemoglost prouzroči, ktera se pri slabih natorah utegne celo s smrtjo končati. Ne upamo si trditi, da je telo našega narodnega življenja ravno prekrempko, in nezdrave razmere, ki jih vstvarja nenaravno nasprotje med prostim narodom in plemstvom, znale bi našemu razvitku nevarne, morda celo smrtonosne postati. Le sanjači mislijo, da socialnih razlik ni treba, da bi človeška družba zamogla obstajati iz samih kmetov in da bi morali imeti vsi enako veljavo. Kdor pa to trdi, mora tudi trditi, da drevesu ni treba vrha, vej in korenin, ampak da so same veje ali pa same korenine zadosti. Korenine drevesa, to je delavski in kmečki stan, ki v zemlji raje, in vse druge stanove živi, deblo in veje so srednji stanovi, ki sok iz korenin prevažajo, listje, cvetje in sad pa so višji stanovi. Drevo brez korenin mora umreti, pa brez listja tudi ne more živeti. Listje pije hrano iz nebesa, iz zraka, in ne samo iz korenin, in ta hrana je rastlinam ravno tako potrebna, kakor ona iz korenin; listje diha, vzdržuje življenje drevesa. Tako imajo v človeški družbi skrbeti nižji stanovi za kruh,

Carica Sofija.

Po Petruševskem in drugih spisal J. Steklasa.

(Konec.)

Komaj je prišla ta vest v Moskvo, že so se strelci vzdignili. Oni so osvojili Kremelj, razstavili po zidovih topove, ter obsedali Moskvo, da ni mogel nobeden iz mesta. Ali tudi carica ni sedela z navskriž rokami, nego je zbrala silno vojsko iz raznih dosluženih ljudi, ter se začela strelcem groziti. Zapazivši, da se jih ne boji, preplašili so se strelci prav močno. V tej zmešnjavi so izbrali izmed sebe nekoliko največjih krivcev ter jih poslali k carici. Leti izbrani možje so se poprej izpovedali in obhajali, vzeli seboj sekire in plobe, deli na vrat vrv ter odšli tako čisto skesani k carici. Dospevši v Trojicki samostan, kjer je takrat prebivala carica z obema carjema, poklonili so se strelci carskemu dvoru trikrat, postavili plobe pred njimi ter glave nanje položili.

Strelcem je carica odpustila, ter jim da novega načelnika, Šaklovitega. Šakloviti jih je vzel pod svojo krepko vodstvo ter najnemirneje poslal iz Moskve na službo v daljne kraje. Strelci so se tako pomirili.

Oslobodivši se nemirov poprijela se je Sofija Aleksejevna državnih poslov. Mnogo razumnih ukazov in zakonov se je objavilo za njenega vladanja. Tožb in preprirov radi zemlje, bilo je takrat toliko, da jih niso mogli reševati; carica je zatoraj zapovedala, da se zemlja premeri ter razposlala zato zemljemerce na vse strani. Za nekatere prestopke so bile odredene velike kazni; tako so se na pr. žene, ki so svojega moža ubile, žive v zemljo zakopavale; carica pa jim je zapovedala samo glavo odsekati. Za uporne besede je bila smrt naznačena; carica je zapovedala, da se dotični bijejo samo s knuto in preženó iz zemlje. Dolžniki, ki niso svojega dolga plačali, dajali so se posojilcem v zaživ (robtvo), dokler niso vrnili svojega dolga. Sofija je zapovedala napisati ukaz, kako dolgo mora dolžnik za koji dolg robotati, ter zapovedala posojilcem milostljivo s tacimi robovi ravnati. V izvanjskih odnosajih je za carice Sofije najvažnejši dogodjaj, da se je Poljska odrekla za vselej Kijevu, Smolensku, Černigovu in drugim zemljam in mestom. Ali to se ni zgodilo zastonj: Sofija je obečala vojskovati se s Krimci. Bližnji ljubimec Sofije Aleksejevne, knez Vasilij Golicin, šel je nanje dvakrat z veliko vojsko, ali

ni imel sreče. Prvikrat so Tataři zažgali stepo, vojinci so se zadušili od dima in vročine, konji pa so krepali vsled pomanjkanja klaje in vode. Golicin se je moral tedaj vrniti domu. Drugikrat se jim je posrečilo priti do Krima, ali tam zopet ni bilo niti trave, niti lesa, niti zdrave čiste vode; v vojski so se pokazale bolezni; zopet so se morali vrniti domu nič opravišči. Ni bil prišel še čas, da Rusi osvojijo Krim.

V tem času, ko je carica Sofija vladala, a Ivan Aleksejevič nič delal, rastel je Peter ter ni zabil svojega časa zastonj. Že v mladosti je bilo na njem videti, da bode iz njega poseben človek postal. Mnogo pesni so zložili Rusi o carjih in drugih važnih ljudeh, ali te pesni opevajo samo njihova dela, ali slavna, ali pa hudobna, sploh o življenju. Ali Petra Aleksejeviča počastila je pesen o njegovem porodu, ker se je rodil vitez, kakoršnega ni ruska zemlja do zdaj niti videla.

„Už kak svjetel (vesel), radošen (radosten) v Moskve — Laskovi car Aleksej sudar Mihajlovič: — Narodil emu Gospod sina careviča, — Čto (da) careviča, Petra Aleksejeviča. Kak i vse — to ruskije plotnički (tesarji), — Čto plotnički — sami masteri, — Oni nočku

za telesne potrebe, višjim stanovom pa je dana naloga, skrbeti za duševno hrano, oni posredujejo med nebesom in zemljo, oni so duhovni, učenjaki, pa tudi cveti viteštva, umetnosti itd.

Vvrstivši to primero hoteli smo povedati, da nismo principijelno nasprotniki plemstva, ker spoznavamo njegovo potrebo in korist, kjer stoji z ostalim narodom v pravih, zdravih odnošajih. Nezdruge pa so razmere, če plemstvo preveliko moč zadobi, kakor v srednjem veku, kakor pri Atencih in Rimljanih, kjer je povsod preobilna prevaga višjih stanov, in z njo združeno tiranstvo peljalo do krvavih prekucij, ki so razbile fevdalne sponke. Na mesto plemstva vstvarila si je narava kot vrhove človeške družbe plutokracijo, to je vzvišeno stališče bogatinov, dokaz, da si natora išče nadomestila za odstranjeno plemstvo.

Še bolj pa so odnošaji nezdravi, kjer višji stanovi z nižjimi niso jednega rodu. Če narod družega premaga in podjarmi, vniči mu navadno njegovo plemstvo, in mu dá za poveljnika plemiče iz svoje srede; taki so navadno huda šiba za podjarmljeni narod, in se še le po dolgih bolečinah dotičnega ljudstva spojijo z njim v en narod; kjer je pa kri ali pa tudi vera prav zelo različna, se ta spojitve nikoli ne posreči, kakor vidimo pri Turkih in Slovanih.

Tako so se tudi Irci zvijali skozi stoletja pod angležkim, Italijani pa so zdihovali zapored pod normanskim in nemškim plemstvom. Francozi, Nemci, Rusi, Madjari, ki imajo svoje narodno plemstvo, se dobro počutijo; nasprotno pa čujemo Slovake stokrat pod madjarskim plemstvom. Vse nam kaže, da gorje narodu ki nema narodnega plemstva in mu gospodujejo tujci. Dolge bolečine ga čakajo, prej ko se spoji tuja „žlahta“ z njim v eno celoto.

Ta proces na Slovenskem pospešiti, je dolžnost vsacega rodoljuba, in preje se narod ne bode srečnega počutil, dokler se z zlatičem ne spoji in ne zedinita; prepada, ki zija med narodom in njegovim plemstvom, mora se napolniti in prekoračiti, plemič mora postati naroden, mora z narodom čutiti in misliti, drugače ne bo bolje. Plemič ima čas, ima denar, ima izobraženost, on je rojen, da narod vodi v bojih krvavih in političnih. Le pomislimo, kako se je godilo našemu narodu, ko ni imel niti plemstva, niti meščanstva narodnega: je li zna

biti kmet vojne plane delal, politiko vodil, narodovo čast branil? Kaj še! In če pridobimo vse meščanstvo za se, ima li krojač, čevljar, mizar toliko časa, naobraženosti in vzvišenega duha, da bi narod vodil? Nikakor ne. Kazalo se bo na advokate, zdravnike, profesorje. Toda ali niso ti od nekdaj neko nad srednjim stanom vzvišeno stopinjo imeli? Oni so pač nekaj surogat pri narodih, ki nimajo narodnega plemstva, toda ne morejo ga povsem nadomestovati, ker jim navadno manjka premoženja in jih skrb za vsakdanji kruh odganja od dela in nadziranja občnarodne koristi. Prevideli bodo tedaj razumni Slovenci potrebo in korist narodnega plemstva, in bodo delali na to, da okrepčamo naše plemstvo, kar je narodnega, in da ga privabimo k sebi, kar ni narodnega, ter da skušamo tudi v kuriji velikih posestnikov na Kranjskem tako kmalo ko mogoče nadvladati nad tujim življenjem.

Kaj hoče ta madjarski narod?

O tem piše olomuški „Pozor“:

Vprašamo, kaj hoče ta madjarski narod? Kakšen gost, kakšen plemenitaž je to, da se tako šopiri? Ne najdemo nič družega na njem, nego ostanke hunskega naroda, kterega se še dosedaj spominjajo v imenu svojega kožuha (kožuh se zove pri njih Atilla in ta je bil Hunom voditelj). Ko so pridrli Huni v Evropo, so pustošili kakor kobilice zemljo naših prednikov in zadajali strah vsem evropskim pokrajinam. Ta divji narod je sicer nekoliko potihnil, a ostale so nam razvaline, ktere pričajo, da ni zginil čisto njegov spomin. Vemo, kdo je razrušil naš slavn Velehrad, naše sveto središče, prestol Svatoplukov,*) vemo tudi, kako jih je Otokar bičal, in gospodje sami se še spominjajo, kdo je pomagal, ko smo mi sedanji narodi še združeni bili v eno celoto, varovati Dunaj, ko je divji Turek hotel postaviti polumeseč na dunajske stolpe. Akoravno so sami zdihovali pod polumescem, da jim je pot s čela kapal, pozdravljajo vendar zopet navdušeno polumeseč. In ko je l. 1848 zadonel grom vstanka in svobode, bili so Madjari prvi, ki so iskali priložnosti, da bi si pridobili vlado

*) Našo Emo (Ljubljano) in Akvilejo! Vred.

in žezlo nad Jugoslovani. Ali prišel je tačas močni sel iz severja, kteri jih je zavrnil in kterega sedaj iz celega srca sovražijo. Madjari so bili zopet prisiljeni počivati ali ne za dolgo. Povabil jih je namreč sel iz nedaljših sosednih krajev in razdelili so se gospodje v gospodstvu nad nami, in Madjari so živeli zopet v novem življenji. Ponižali so se z nami vred nositi breme, pa kako breme! Za vzajemne državne potrebe dajo oni 30 odstotkov, naš kmet pa 70. Koliko je naša zemlja rodovitnejši, kakor ogerska? Kdor pozna le nekoliko njih zemljo, vé, da je glavna napaka malih pridelkov le lenoba. A star pregovor veli: začetek vsacemu grehu je lenoba. Samo Madjar se je malo zmenil za to. Vsaj je bil samostojen gospod in imel nado, da ne zgine v našem življi. Da bi pa obistinil ali vresničil si to nado, je začel kruto vladati. Ubozega Slovaka je stiskal do duše in krvi, zrušil mu je šole, razpustil družbe in mu pobral vse, kar si je ta priboril v potu svojega obraza ali pa podedoval po svojih prednikih. A to mu še ni zadostovalo. Začel se je resnega kazati in delati, kakor bi bil sam gospodar v Avstriji. Gospod Madjar se je navadil gledati vse pri madjarskem razsvetljenji in hotel, da bi bil v celi Avstriji samo madjarski narod. Ko pa ni mogel tega doseči je obrnil list. 30 odstotkov za vzajemna izdanja je bilo za gospoda Madjara preveč, veliko preveč, narod stoka pod težo velicij davkov, mora se mu polajšati in zljajšati teh 30 odstotkov. Vprašamo vas, zviti gospodje, kako velicij olajšanj vendar želite? Morebiti 25 odstotkov in s časom nič! Mislite li, da ima naš kmet tako lahka bremena na svoji rami, da mu morete prikladati brez greha še družih tovorov? Ali si morda domišljujete živeti se od žuljev našega kmetovalca, ne da bi od studa zarudela vaša lica? Naš zbor pozna razmere našega ljudstva, kakor tudi občne razmere in vé, da vam ne more nič zljajšati. Nič, pravimo. No, za čemu govorimo? Gospodje Madjari upajo in gredo še dalje. Imajo še nekaj na srci. Pa kaj? Veliko, zelo veliko. Povračilo izvozenske dohodnine! Vemo, kaj to pomeni. Segate to v colno področje. Obe državni polovici ste pobirali col od sladkorja, spirita, piva itd. Ta izvoznina je šla v državne bla-

(ponoč) ne spali, kolibelj — ljulku (zibeljko) djelali; — A njanuški (pestinje), mamuški (dojke), sjeni djevuški (dvorkinje), — One nočku ne spali, širinku (štirioglat platneni prt) višivali, — Po bjelomu ritomu (vezen) barhatu (žametu) krasnim zolotom. — A vtapori zatjurenmički (jetanke) oni vse raspuščalis, — Carskije pogrebi (kleti) oni vse rastvorjalis (odprli); — U carja u laskavago šel pir i stol na radosti. — Vse knjazja, bojare k carju sobiralisja, — Vse dvorjane ko laskovomu sježalisja (sešli se), — Ves narod božji na piru — pjut, je djat, prohlažajutsja (zabavljati se); — V veselji ne vidali kak i dni prošli: — Vse dlja mladšago careviča Petra Aleksejeviča, — Pervago Imperatora po (na) zemlje. —

Od mladih let je bilo Petru neugodno in polno težav življenje na dvoru; ni mu bilo mogoče tako živeti, kakor so drugi živeli. On je vedno okoli hodil, za vse popraševal, vsako stvar hotel se naučiti. Rusi so bili takrat nevedni, neučeni; Peter se je podal med Nemce, v nemško slobodo (del mesta). Tamkaj je on našel za sebe učitelje, dobil je pa tudi tovaršev za zabavne igre. Nemci so bili ljudje sposobni za vse; pripovedovali so carju o redu

in običajih v ptujih zemljah, o vojskih in morskijh delih, o vsem, česar ni bilo v Rusiji niti videti. Peter je poslušal ter se čudil; on je dobil voljo, da sam vse to vidi, pregleda, se vse nauči in Ruse v tem podučuje. Alijker se ni mogel po svojej volji ravnati, poprijel se je vojskine zabave. Pozvavši prostovoljce, sestavil je od njih dva potešnja (zabavna) polka, v vaseh Preobrsženskem in Semenovskem. Ta dva polka je on podučeval, po najnovejšej osnovi, podvzemal ž njima boje, pohode in juriže. Zapazivši v nekej podrtiji ladjo ptujega izdelka zapovedal jo je Peter popraviti, ter se je ž njo vozil po reki z jadri. Ta zabava mu je tako dopala, da je zapovedal narediti male ladje, spustil jih po jezeru ter se tako vadil v brodarstvu. In vse te razumne zabave niso bile zastonj: one so se pokazale v velikih delih Petra, ko je postal samostalen vladar.

Carica Sofija se ni mešala v zabave Petrove: ona je bila vesela, da jej je pustil popolno svobodo v vladanju, kakor je ona hotela. Ona se je začela imenovati samodržateljico ter že celo pomišljala na kronanje. Šakloviti je bil na njenej strani. On je nagovarjal strelce, da bi oni podali vladarjema za to

prošnje, a ko ne bi bilo vspeha, da se pobunijo. Ali strelci niso pritrdili na nagovarjanje Šaklovitega, bali so se: najsmelejših ni bilo nič več med njimi, Šakloviti sam jih je pregnal v daljnja mesta. Med tem pa je naraslo sovraštvo med Sofijo Aleksejevno in mačeho do skrajnosti, pa tudi s Petrom je bilo tako. On je izpolnil 16 let; on že ni bil nič več tako pokoren in ponižen kakor poprej, včasih je prečil carico, skušal delati po svojem, celo v važnih rečeh. Premišljevala je o tem carica Sofija, pa tudi Šakloviti, kajti on je bil šilen samo po milosti Sofije, ter je bil pripravljen vedno za njeno obrambo. Videč, da bode carska vlast prešla v carjevičeve roke, sklenil je Šakloviti strašen čin izvršiti, namreč: ubiti carja Petra in njegovo mater.

Zvečer 7. avgusta l. 1689 je zbral Šakloviti v Kremlju strelce, razglasivši vest, da hoče Peter vdariti na svojo sestro s potešnimi, in da jo je treba zatoraj braniti. Dva strelca sta zajahala konje ter odletela v vas Preobrsženskoje, kjer je takrat prebival Peter. Peter je že spal; zbudili so ga ter mu povedali, da Šakloviti nekaj proti njemu kuje, ker strelce zbira. Peter je zapovedal pripeljati konja ter je brž odjezdil v Trojicki samostan. Semkaj

gajnice in se potem primerno razdelila. Ali Madjar se je praskal za ušesi. Naša kupčija je bolj razvita nego ogerska, naše ljudstvo veliko krepkejšo nego madjarsko in če pojde dalje tako, bo madjarska kupčija obtičala in Madjari bodo obsedeli. Tako tedaj ne more dalje iti! Ta izvožnina se je rabila za pokritje občega davka in „gospod“ je doplačeval zato, ker je bilo njegovo izvoževanje na slabih nogah. Tedaj se bo plačevalo po razmerah!! Kakoršno izvoževanje bo imel, toliko bo dobil povračila, o katerem smo že govorili. Vidite toraj gospodje, da se bote delili z nami v isti razmeri, v kateri plačujete izvožnino. Ali Madjar za trdno meni, da če od izvožnine dobiti enaki del s Cislajtanijo. To upajoč gre še dalje. Še nekaj družega ga teži. Da bi ga — kaj pa zopet! Madjar se ne vpokoji tako naglo. On če imeti samostojno banko. E tri sto medvedov, kako to? Zvito je nastavljal. Samostojno banko če imeti gospod Madjar in mi bi mogli biti porok, če bi jo zadela kaka nesreča, ali če bi jo krah poplaval. Presneto veliko si želi in vošči Madjar ali morebiti bo s tem zadovoljen? Nikakor ne. On ni zadovoljen in ne bo, ker zadovoljnost ni njegova lastnost. On dela zmirom račune.

Nadejal se je, da je zagotovljen, da madjarsko ime ne zgine, da ostane naš gospod in vladalec naših bratov. Iz severa je prišel sel poteptat polumesec in osvobodit naše južne brate. Tega se je pa Madjar ustrašil, da je vse zatrepetalo v njem. Čisto naravno, ker na njih meji, če pojde po sreči, nastane njim čisto sovražno gospodstvo. Zato si želé olajšanja in oproščenja bremen, da bi zložno živeli, da bi lažje živeli dalje in da bi se ne potopili v našem življenju. Dokler se da, hočejo biti naši gospodje. To perišče ljudi hoče dobro živeti med nami in nad nami — živeti po turško. In če zopet vprašamo, kaj hoče ta narod madjarski? odgovorimo: dosti, prav dosti. Da bi naš ubogi kmetovalec obležal pod bremenom davkov, da bi naš kmetovalec onemogel — čisto onemogel, da bi madjarski narod dalje živel od naših žuljev, od potu našega — krvavega potu, in ko onemore naš kmetovalec — če pa on dalje živi. Ali vemo, kdo da smo. Znana nam je prislovica: naj prvi jaz in potlej še le ti, in po tem se bomo mi tudi ravnali, kedar se bomo pogoje-

je prišla 8. avgusta tudi carica in mnogo bojarjev, prišel je Suharev stelski polk, prišli tudi potešnje. Bil je prav osodopolen čas. Sofija Aleksejevna je pa vendar hotela vse to na pomirljiv način rešiti; pisala je Petru ter ga zvala v Moskvo. Car ni šel. Sofija Aleksejevna je poslala patrijarha nagovarjat Petra; patrijarh je šel, ter tudi tam ostal. Tamkje so odšli tudi vsi načelniki strelcev z mnogimi strelci in ptujci. Sofija Aleksejevna, ohrabrivši se, je tudi odšla v Trojico; Peter je ni pustil ter jej velel, da se vrne v Moskvo. Carica se je vrnila, ali se vendar ni pomirila. Peter je poslal ukaz, da mu izdado Šaklovitega in druge njegove privržence, po imenu; Sofija ni ubogala. Car je zapovedal po drugič, ali carica ni izdala Šaklovitega. Zdajci pa pridejo strelci v velikej trumi v Kremelj ter začno groziti, da bodo vzeli Šaklovitega s silo, če ga carica ne dá z lepo. Sofija je morala nekaj storiti, vsi so jo zapustili: ona je izdala Šaklovitega ter pričakovala svojo osodo.

Šaklovitega so s tovariši usmrtili; bližnjega caričnega ljubimca, Vasilja Golicina, so pregnali v daljno mesto; Sofija Aleksejevna

vali z vami, in če se nadjate, da bote dobili mnogo, vse, — česar želite — se zelo motite. Naj prej zljajšajmo sebi — in vi zljajšajte sebi — s čimur in kakor morete — ali zljajšajte si iz svojega in nikakor ne iz našega. Greh je stalno pri nas prositi in beračiti, in za nas bi bilo greh, vam darovati svoje življenje.

Z bojišča.

Car Aleksander je 6. t. m. s carjevičem in velikima knezoma Vladimirjem in Sergijem in velikim spremstvom med katerim je bil tudi Gorčakov, državni tajnik Hamburger in baron Jomini itd. došel v Barboš in se je od ondod opeljal v Brailo. Povsod je bil car z veliko navdušenostjo in slovesnostjo sprejet. V Ploješti je bil veliki vojni in družinski svet; car bode višje poveljništvo neki osebno prevzel. D. Ztg. piše, da bodo Rusija, Anglija in Avstrija skupno (?) zasedle Turčijo, kakor hitro Rusija pridobi prvo sijajno zmago.

Turki so 4. t. iz Ruščuka streljali na Jurjevo, kteremu pa niso prizadejali nobene škode.

Črnogorci so v boju na Malatu 5. t. m. sijajno zmagali. Turkov je ostalo 700 mrtvih, Črnogorcev pa 50. Tudi mnogo orožja prišlo je Črnogorcem v roke, ki so Turkom vzeli tudi strelnico Ozirnič pri Nikšićih. Turki pa nasproti trdijo, da so oni zmagali ter da so se vojske Ali-paševe polastile Kolašinevcev na cesti proti Danilovem gradu in sotesk pri Martinicah. Pa skušnija uči, koliko je turškim poročilom verjeti. Tudi na severni strani se Turki ponašajo, da je Suleiman Črnogorce zapodil z višav pri Orlati in zasedel trdnjave pri Krstacu, ki leži pri vhodu v duganske soteske, skoz ktere se pride na planine pri Nikšićih. Pravijo celo, da je prodril skoz sotesko in bode Nikšiče preskrbel s hrano. In celo iz Azije poročajo turška naznanila, da Kars od Rusov ni zajet, dasi je gotovo, da je Ruska vojna popustivši 15.000 mož pri Karsu že vdarila proti Erzerumu, ki je s Karsom vred v veliki nevarnosti, ker sta obe mesti komaj za 3 ali 4 mesece preskrbljeni z živežem. Rusi so osvojili Karakiliso in se pripravljajo, da primejo Kars.

Grški minister je rekel, da grška ne more več ostati v mejah, v ktere jo je diplomacija stisnila. Zato se delajo priprave za

pa déli v samostan. Peter je začel vladati sam, po svoje volji, a Ivan, čeravno se je smatral carjem do svoje smrti, se skoraj še sedem let ni v nobeno stvar mešal.

Odpovedati se moči in oblasti ter sedeti v zaprtiji, v bedi, bilo je za Sofijo jako težko. Oholo srce jej ni dalo miru, na posel naučen razum ginil je od neposlenosti, težavno je prenašala Sofijo tako življenje. Preteklo je devet let, strelci so zopet skovali zaroto ter začeli zvati Sofijo na carevanje. Sofija ni mogla strpeti, začela se je z njimi ugovarjati. Ali strelski upor se ni vzdržal; strelci so plačali s svojimi glavami, a Sofijo Aleksejevno je zapovedal car postriči ter stražiti jo s sto vojniki. Težje in žalostneje je bilo Sofijino življenje od poprejšnjega. K njej niso nikogar pustili: celo pravim njenim sestram je bilo dovoljeno samo dvakrat na leto z njo govoriti. Tako je ona preživela še 5 let in potem pa je umrla.

A v tem času so se godile v Rusiji velike reči: car Peter je začel preustrojevati svojo državo. Stari čas je minil, nastopil je novi.

vojsko. V Ameriki vlada iče denarjev na posodo in kupuje vojne ladje in orožje, doma pa nabira vojake in misli narediti v treh krajih vojne tabore za rezerviste, katerih število bo znašalo okoli 200.000 mož. Kakor se poroča „W. Tagbl.“, pričakujejo v Ploješti posebnega poslanca grškega, kar bi bilo znamenje, da se hoče Grška kmalo vojne vdeležiti.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani, 8. junija.

Dunajski „N. fr. Presse“ se iz Prage poroča, da je deželna sodnija potrdila konfiskacijo adrese do Aksokovega, da pa dr. Riegerja ne bode klicala na odgovor. Čehi in Rusožrci so se že veselili, da bode vodja naroda českega dr. Rieger kmalo sedel v temni ječi, kakor prvak srbski dr. Miletič v Budapešti.

Madjarski listi se hudujejo nad državnim zborom dunajskim, ker se hoče koncem junija do konca avgusta raziti na počitnice in se bode obravnavala o novi pogodbi na ta način nekaj zavlekla. Sodimo, piše „Reform“, da je ta razburjenost le nasledek nevolje, ki se je Madjarov lotila, ker se sorodnim Turkom jako slaba godi. Silno radi bi šli na boj zoper Rusijo.

Južno-tiroolski državni poslanci se niso več vrnili v državni zbor, ker predlog Prator ni bil sprejet, in sploh ne mislijo več iti na Dunaj.

Vnanje države.

Papež so poslancu cesarja avstrijskega grofu Larišu pa francoskemu prezidentu Mac Mahonu podelili veliki križ Pijevega reda. 6. t. m. so sprejeli poljske romarje, ktere jim je predstavil kardinal Ledohovski. Rekli so, da jih to tem bolj veseli, ker imajo prenašati hudo preganjanje, ki se pa ne da premagati s silo, ampak z molitvijo. Molitev nedolžno preganjanega naposled kakor žeč ogenj pade na glavo preganjevalca, za čigar spreobrnjenje je treba moliti. Pa Poljska se mora tudi pokoriti za svoje grehe. Molili bodo, da preganjanje preneha.

Ruski poročniki so se vrnili na svoja mesta, Šuvalov v London, Oubril v Berlin in Novikov na Dunaj. Vse pisarije Rusom sovražnih listov so bile tedaj le prazne čenče.

Turčija je po poročilu „Köln. Ztg.“ vnanjim vladam razposlala protest proti neodvisnosti Rumunije, ter knezu Karolu očita, da je prelomil besedo, Rusijo pa dolži, da je podšuntala k vstaji njene dežele in podložne države.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 2 junija. Neki Angleški list imenuje proglašenje samostojnosti Rumunske po pravici začetek razpada turške države. Ob enem pa je uničena pariška pogodba, ki je garantirala celostnost Turčije. Pravijo, da je Rusija samostojnost rumunsko garantirala. Jasno je toraj, da se ima Rumunija za to samo Rusiji zahvaliti. Toliko bolj čudno pa je, kar je bojda rumunski knez Karol nasproti nekemu dopisniku dunajske „Presse“ rekel, namreč, da ima biti samostojna Rumunija zagovozda med Severo- in Jugoslovani. Tedaj v tem trenutku, ko Rumunijo branijo ruski bajoneti, v tem trenutku, ko se je smela v naslombi na veliko slovansko moč samostojno proglašati, v tem trenutku povrača Rumunija Slovanom njih dobrote z nehvaležnostjo, s psovskami in panslavizem, in te besede govori

knez Karol, hohenzollerski princ, ktera hiša je v tako prijateljskih razmerah z ruskim carom. Zato ne moremo prav verjeti, kar „Pressin“ dopisnik pripoveduje, ter si moramo misliti, da je fantazija dopisnikova marsikaj dodala, kar bi znalo dunajskim ušesom ugodnejše biti. Glede zveze med severnimi in južnimi Slovani bo posredovalo črno morje. Zato jim samostojna Rumunija ni na poti.

Posledica samostojne Rumunije pa mora biti samostojna Srbija; s tistim pravom namreč kakor Rumunija, sme se tudi Srbija od Turčije odtrgati, rekel bi, da še z večim pravom, kajti Srbija si je upala sama v boj zoper Turčijo, in se je štiri mesece proti vsej turški sili branila; Rumuniji pa je lahko kazati se junaško, ko stoji tri sto tisoč Rusov ob Donavi! Srbija bi rada tudi zdaj stopila v boj, pa ne sme, zaradi Avstrije, ali bolje, zaradi — Madjarov; pa to jej ne morekratiti pravice, da odtrese sramotni turški jarem. Pravi se sicer, da Madjari tudi rumunske samostojnosti nečejo priznati, pa kaj vse Madjari že niso hoteli priznati, le škoda, da jih nihče ni hotel za dovoljenje vprašati!

Domače novice.

V Ljubljani 9. junija.

(Ponižno vprašanje do c. k. deželnega predsedništva!) Iz K. se nam piše: Naš župan je prejel od okrajnega glavarstva 3. junija opoldne ukaz spisan že 26. maja, da mora do 2. junija dopoludne napraviti dva imenika volilcev ondašnje občine, ki bode za volitev deželnega poslanca v Trebnjem izbrala dva volilna moža. Občina šteje čez 2000 duš, in volilni red za Kranjsko jasno določuje, da na vsakih 500 prebivalcev pride en volilen mož. Drznemo si toraj c. k. deželno predsedništvo ponižno vprašati in prositi točnega odgovora: Ali se bode število voliteljev določevalo po postavni določbi, ali pa po samovoljnosti okrajnih glavarstev? — Volilcem pa priporočamo, da naj povsod, kjer se kaj enakega namerava, sami volijo toliko izbiralcev kakor doslej, pa ob enem deželnemu predsedništvu pošljejo priporočbo zoper samovoljno ravnanje okr. glavarjev.

(Glede davkov, ki odločujejo volilno pravico za deželni zbor.) „Laib. Ztg.“ 7. t. m. „Slovenca“ in „Sl. Narodu“ odgovarja, da se volilec všteva samo direktni davek, ne pa tudi izvanredne priklade, kakor tretjinska in vojna priklada. Ne mi, ampak vlada je bila z odlokom od 16. julija l. 1871 št. 3011/M. N. odločila, da izraz neposredni (direktni) davki (to je zemljišni in hišni davek), ki se nahaja, v občinskem in deželnem volilnem redu in v dotičnih postavah, pomeni ne le samo čisti davek, ampak tudi tretjinsko in izvanredno priklado, t. j. skupni znesek davkov, ki se plačujejo v cesarske blagajnice, če kaka postavna odločba naravnost ne prepoveduje vštevanja priklade. Tako se n. pr. pri nas pri velikem posestvu ne sme všteti vojna priklada, ker postava (volilni red) to naravnost prepoveduje. Ali ravno ta odločna prepoved ob enem potrjuje, da se pa ta priklada pri drugih volitvah mora všteti, ker bi bilo čisto nepotrebno pri velikem posestvu izrečno določevati, da se ta priklada ne sme všteti, če bi se to pri vseh volitvah sploh že samo po sebi umelo. — Ko je bil kranjski zbor leta 1871 razpuščen, je minister notranjih zadev z ukazom od 29. novembra 1871 št. 5647/M. J. odločil, da gori omenjena ministerska naredba od 16. jul. 1871 št. 3011/M. N. nima veljati in da je pri teh volitvah tako ravnati (dass

bei diesen Wahlen so vorzugehen sei), kakor da bi se omenjeni ukaz ne bil izdal. Besede „pri teh volitvah — bei diesen Wahlen“ — jasno pričajo, da je imel ta novi ukaz ministerski veljati samo za volitve, ki so se vršile meseca decembra l. 1871, kar potrjuje tudi konečni pristavek: „Vlada si pridržuje za to skrbeti, da se dvomljivosti in nasprotja pri izvrševanju določb po poti postavodavstva odstranijo“. Ker je tedaj ministerska določba od 29. novembra 1871 veljala samo za tedanje volitve in je bil splošni ukaz od 16. julija 1871 preklican samo za tedaj, ne pa za vselej, ker nadalje vlada reči ni po postavodajalstvu rešila, kakor je obetala, naj se župani držé splošnega ukaza od 16. julija 1871 št. 3011/M. N., dokler ne dojde nova določba, ki bi jo, kakor ona od 29. novembra l. 1871, preklicala.

(Petdesetletnica papeževa) se je povsod obhajala z veliko slovesnostjo; zlasti kresov bilo je videti brez števila. V Trebanjski dolini, kakor se nam od ondod poroča, jih je bilo čez 30, na Dovjem 4 itd. Cerkvi sovražni liberalci so menda pač na videz tožili: Čemu ta potrata, toda lahko so se prepirali, da narod po deželi, pa tudi po mestih drugače sodi, kakor peščica liberalnih brezvercev. —

(Vošilna adresa), ktero so verni katoličani na Kranjskem poslali sv. Očetu, šteje kakih 50.000 podpisov in je bila od g. Ničmana jako lepo vezana in vravnana. Pri avdienci avstrijskih romarjev 27. maja so mil. g. prošt Jarc sv. Očetu izročili po Danici nabrane milodare, g. fajmošter Volčič pa omenjeno adreso. Jutri 10. junija se bodo sv. Očetu poklonili vredniki katoliških listov in jim pri tej priliki izročili zbirko od katoliških časnikarjev sv. Očetu poslanih in v prelepo knjigo vredjenih adres, med katerimi se nahajate iz Slovenskega tudi adresi „Slovenca“ in „Zgodnje Danice“. 31. maja je bila avstrijskim romarjem na čast pri avstrijskem poročniku grofu Paaru večerna slovesnost, ktere so se vdeležili kneginja Helena Turn-Taxis, sestra cesarice naše s svojimi otroci, kardinali Schwarzenberg, Hohenlohe, de Luca, Howard, nadškof zagrebski Mihalovič, knezi Windischgrätz, Lobkovic itd. Tudi prošt Jarc so bili povabljeni in so se s tremi tovarši iz Kranjskega vdeležili veselice, ki je trpela zvečer od 9. do 12. ure. Grof Paar je romarje v imenu vlade avstrijske prav pristrčno pozdravil in ljubeznjivo sprejel.

(Prvi občni zbor „Cecilijine družbe“) v Ljubljani bode četrtek 14. junija po sledečem programu: I. Ob osmih zjutraj: Pontifikalna sv. maša v stolni cerkvi. 1. Veni Spiritus, zložil Mor. Brosig za sopran, alt, tenor, bas in orglje. 2. Introitus, gregorijanski koral z orgljami. 3. Maša „Salve Regina“, zl. G. E. Stehle za sopran, alt, tenor, bas in orglje. 4. Graduale „Os justi“, zložil Ferd. Schaller 4 glasno. 5. „Credo“, gregorijanski koral z orgljami. 6. Offertorium „Veritas mea“ zl. Ant. Förster 4 glasno. 7. Communio, gregorijanski koral z orgljami. II. Ob desetih: Zborovanje družnikov v škofiji. III. Ob dveh popoldne: Obiskanje presv. Rešnj. Telesa v stolni cerkvi. 1. E. Frey — „Adoro te“ — za sopran, alt, tenor, bas in orglje. 2. W. A. Mozart — „Ave verum corpus“ — za sopran, alt, tenor in bas. 3. Dr. Fr. Witt — „Perfice gressus meos“ — za alt, bas in orglje. 4. Ant. Förster — „Dextera Domini“ — za sopran, alt, tenor in bas. 5. G. B. Martini — „Tristis est anima mea“ — za 2 tenora in bas. 7. Gregorijanski koral — „Terra tremuit“ — za tenor in orglje. 8. J. G. Zangl — „Haec

dies“ za 2 tenora in 2 basa. 9. L. Viadana — „Exaudi me Domine“ za sopran in orglje. 10. J. G. Aiblinger — „Jubilare Deo“ — za sopran, al, 2 tenora, bas in orglje. IV. Ob šestih zvečer — Litanije v frančiškanski cerkvi: 1. „Tantum ergo“, zložil C. Ett za sopran, alt, tenor, bas. 2. Lavretanske Litanije — 4 glasni koral. 3. „Ave maris Stella“ — zložil C. Greith za sopran, alt, tenor in bas. K obilni vdeležbi zborovanja in cerkvene svečanosti vabi ude in prijatelje cerkvene glasbe začasni odbor.

(Umrli so meseca maja) 104 osebe, 54 moškega in 50 ženskega spola.

(† Č. g. Fr. Rozman), župnik na Proseki je 2. t. m. umrl. R. I. P.

(Čitalniška restavracija) bo slovesno odprta še le v ponedeljek 11. t. m., ker je za nedeljo vojaška godba že oddana.

Poslanica.

Prav zadovoljni smo, da nam se je nedavno v poslanici pojasnilo sedanje stanje banke „Slovenije“, dasi nas je nekoliko iznenadila vest, da moramo delničarji po paregrafih kupčijske zbornice za vse doplačanje dobri stati. Ko so se razprodajale delnice, o drugih paragrafihi ni bilo govorjenja, kakor da bodo delničarji od vloženih denarjev dobivali po 6 odstotkov obresti in pa pol dobička. To je marsikterega pripravilo, da je za svoj težko zaslužen in prihranjen denar nakupil delnice bankine. Tudi to po naši misli ni bilo prav, da se je izvršlo veliko delničarjev, ki prve svote niso doplačali in da moramo sedaj drugi delničarji zanje plačevati. Ker so stroški za vradnike še vedno jako veliki, priporočamo likvidacijskemu odboru, da naj, kar najbolj more, likvidacijo pospešuje, da se nam ne bo še večja škoda zgodila, in da bomo prej rešeni zadreg.

J. K. in več delničarjev.

Loterijske številke 2. junija.

V Trstu: 48, 59, 5, 17, 73.

V Lincu: 29, 68, 10, 48, 86.

Telegrafične denarne cene 8. junija.

Papirna renta 60.95 — Srebrna renta 66.30 — Zlata renta 72.50. — 1860letno državno posojilo 110.25 Bankinske akeije 772 — Kreditne akeije 143.40 — London 125.25 — Srebro 110.80. — Ces. kr. cekini 5.96 — 20-frankov 10.02.

Vabilo na naročbo.

Na občno željo odličnih hrvatskih in slovenskih rodoljubov začne v Zagrebu od 1. julija t. l. po dvakrat na mesec izhajati ilustriran

„Humoristički list“

ki bode donášal v hrvatskem in slovenskem jeziku, ter v njima podredjenih dialektih proizvode jugoslovanskega humora.

„Humoristički list“ obsegal bo 8 velikih strani, ter velja:

(2)

Na Avstro-Ogerskem:

celoletno 3 gld. — kr.
polletno 1 „ 50 „
četrtno — „ 80 „

Zunaj Avstrije:

celoletno 4 gld.
polletno 2 „
četrtno 1 „

Da zamoremo določiti število listov za prvi natis, prosimo vse prijatelje našega težavnega in za današnje razmere vlevažnega podjetja, naj pošljejo skrajno do 25. t. m. naročnino na

Administracijo „Humorističkoga lista“
v Zagrebu Ilica br. 745.